

**AYOLLARDA METABOLIK BUZILISHLAR FONIDA YURAK
YETISHMOVCHILIGI: 2-TUR QANDLI DIABET BILAN BOG‘LIQ
DAVOLASH MASALALARI**

Taxirova Nigoraxon Rustamjon qizi

*Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti Endokrinologiya
yo‘nalishi 1-kurs magistranti*

Karimova Muqima Muhammadsodiqovna

*Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti Endokrinologiya,
gemotologiya va ftiziatrriya kafedrası mudiri, PhD*

2-tur qandli diabet metabolik buzilishlar bilan kechib, yurak-qon tomir tizimi kasalliklari rivojlanishida yetakchi omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ayollarda insulin rezistentligi, semizlik va gormonal o‘zgarishlar fonida yurak mushagida metabolik jarayonlarning buzilishi yurak yetishmovchiligi shakllanishini tezlashtiradi. Bu holat klinik jihatdan ko‘pincha og‘ir kechadi, chunki bemorlarning ko‘pchiligida dastlabki bosqichlarda simptomlar noaniq yoki yashirin bo‘ladi, shuning uchun tashxis kech qo‘yilishi mumkin. Qandli diabet bilan kechuvchi yurak yetishmovchiligi, ayniqsa, postmenopauza davridagi ayollarda murakkab kechadi, bu esa kasallikni nazorat qilish va davolashni individualizatsiya qilishni talab qiladi.

Metabolik nazoratning yetarli darajada ta‘minlanmasligi giperglikemiya, dislipidemiya, oksidlovchi stressning kuchayishiga va yallig‘lanish jarayonining faollashishiga olib keladi. Bularning barchasi

miokard funksiyasining pasayishi, periferik qon tomirlarining elastikligining yo'qolishi va kardiomiopatiya rivojlanishiga sabab bo'ladi. Ayollarda ushbu jarayonlar ko'pincha yashirin kechadi va yurak yetishmovchiligi faqat kech bosqichlarda aniqlanadi, bu esa asoratlar xavfini oshiradi. Shu sababli davolashda nafaqat glyukozani pasaytirish, balki yurak-qon tomir tizimini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan kompleks yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi.

So'nggi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, individual tanlangan kompleks terapiya metabolik ko'rsatkichlarni sezilarli darajada yaxshilashga yordam beradi va yurak yetishmovchiligi klinik belgilari kamayishiga olib keladi. Zamonaviy glyukozani pasaytiruvchi preparatlarni yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi dori vositalari bilan birgalikda qo'llash yurak-qon tomir xavfini kamaytiradi, miokard perfuziyasini yaxshilaydi va bemorlarning umumiy holatini optimallashtiradi. Bundan tashqari, bemorning psixoemotsional holatini nazorat qilish, stressni kamaytirish va uyqu sifatini yaxshilash ham kardiometabolik barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Ratsional ovqatlanish, tana vaznini me'yorga keltirish, jismoniy faollikni oshirish, shuningdek, qandli diabet va yurak yetishmovchiligi bilan bog'liq boshqa surunkali kasalliklarni nazorat qilish davolash samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, kardio-metabolik risklarni kamaytirishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlar, masalan, antihipertenziv terapiya, lipidlarni pasaytiruvchi dorilar va antikoagulyant vositalarni ehtiyotkorlik bilan qo'llash bemorlarning prognozini yaxshilaydi.

Shunday qilib, 2-tur qandli diabet mavjud ayollarda metabolik buzilishlar fonida rivojlangan yurak yetishmovchiligi davolashni optimallashtirishni talab qiladi. Metabolik va kardiologik ko'rsatkichlarni birgalikda nazorat qilish, individual va kompleks yondashuvni qo'llash,

shuningdek, psixoemotsional va turmush tarzini moslashtirish ushbu bemorlar guruhida davolash samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

XULOSA

Shu tariqa, 2-tur qandli diabet ayollarda yurak-qon tomir tizimi kasalliklari, xususan yurak yetishmovchiligi rivojlanishida asosiy xavf omillaridan biri sifatida qaraladi. Kasallik metabolik buzilishlar fonida kechishi tufayli ko‘pincha yashirin kechadi, bu esa tashxis va davolashni murakkablashtiradi. Klinik va laborator ko‘rsatkichlarni birgalikda kuzatish, individual va kompleks terapiya yondashuvini qo‘llash, shuningdek, psixoemotsional holat va turmush tarzini nazorat qilish bemorlarning umumiy holatini yaxshilash va asoratlar xavfini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Ismailov S.I., Xudoyberganova M.Sh. Qandli diabet va uning asoratlari. – Toshkent: Tibbiyot, 2020.
2. Karimova G.A. Yod tanqisligi va qalqonsimon bez kasalliklari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Williams Textbook of Endocrinology. 14th edition. Philadelphia: Elsevier, 2020.
4. Qurbonov, P. (2023). Kichik Shaharlarda Agrosanoat Majmuini Rivojlanish Imkoniyatlari Va Istiqbollari (Qashqadaryo Viloyati Misolida). *Nashrlar*, 298-301.
5. Qurbonov, P. (2023). O ‘ZBEKISTONDA URBANIZATSIYA JARAYONLARI RIVOJLANISHINING ASOSIY BOSQICHLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 165-165.
6. Aminov, I. B. (2022). ZAMONAVIY MASOFAVIY TA’LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA

Foydalanilgan internet saytlari

1. <https://library.ziyonet.uz/book/142161>
2. www.fjsti.uz
3. <https://tktishf.edu.uz/>
4. <https://dist.edu.uz>

